

Verktøyark

Elever som medprodusenter i Den kulturelle skolesekken

I dette verktøyarket finner du en samling av erfaringer og tips som kan komme til nytte om du ønsker å involvere elever som medprodusenter av tilbudet i Den kulturelle skolesekken. Les om planlegging og gjennomføring av metoden, og om bruk av resultatene.

ELEV MED- VIRK- NING

Elever som medprodusenter

Kjersti Østnes Eggum og Marianne Sundal utviklet og gjennomførte prosjektet.

Hvorfor involvere elever som medprodusenter?

Å involvere elever som medprodusenter kan bidra til å utvikle felles forståelse og engasjement mellom kunst-, kultur- og skolesektor. Elevers medvirkning til utvikling av tilbudet er i samspill med skolens læreplaner og kan bidra til at produksjonene oppleves som mer aktuell og relevant for målgruppen.

Elever kan bidra som medprodusenter i ulike faser av produksjonen. Begrepet «medprodusent» betyr at eleven skal ha en reell mulighet til å påvirke. Medvirkningen kan skje i idéfasen, i utvikling av nye produksjoner eller i videreutvikling av allerede eksisterende produksjoner.

Alle sitater i verktøyarket er hentet fra prosjektets sluttrapport, skrevet av Kjersti Østnes Eggum, DKS- koordinator i Lørenskog kommune. Les mer under *Prosjektinformasjon*.

Innhold

- En kort introduksjon..... 2
- Hva vinner produsenter og formidlere på å la elever medprodusere? 2
- Hva vinner elever og lærere på å medprodusere for DKS? 2
- Forberedelser 2
 - Mål..... 2
 - Rammefaktorer..... 2
 - Samarbeid 3
 - Medprodusentens rolle... 4
- Gjennomføring..... 5
 - Elevmøtet 5
 - Arbeidsmetoder 5
 - Tilleggsressurser 6
- Forslag til plan for gjennomføring 7
- Prosjektinformasjon 8
 - Utviklere 8
 - Bakgrunn 8

En kort introduksjon

Metoden er dialogbasert og består av flere møtepunkter mellom produsent, formidler og medprodusenter. Gjennom aktiviteter og refleksjoner blir eleven en aktiv part i utvikling av en produksjon som skal turnere i DKS. Det er et mål at medproduseringen skal være reell, og at det vises i det endelige resultatet. Det er i tillegg et mål å verne om formidlers profesjonalitet og kunstneriske uttrykk.

Produsent, formidler og medprodusenter samarbeider ut ifra gitte rammefaktorer som beskriver deres roller og oppgaver i prosessen.

Det anbefales å avholde minst tre medprodusentmøter. Mellom hvert møtepunkt blir innspillene analysert, og det gjøres vurderinger for hvilke forslag eller korrigeringer som tas til følge. Ved neste møtepunkt presenteres resultatet for medprodusentene. I dette møtet formidles vurderinger og valg, og nye fokusområder legges frem for medprodusentene.

Siste medprodusentmøte består av at produksjonen fremføres i sin helhet. Etter fremføring bør både prosessen og resultatet evalueres i samarbeid med medprodusentene.

Hva vinner produsenter og formidlere på å la elever medprodusere?

Å involvere elever som medprodusenter kan bidra til å øke kvaliteten på tilbudet og gi produsent og formidler økt kunnskap om målgruppen. Med økt kvalitet menes i dette tilfellet

- utvikling av et tilbud som samspiller med skolens læreplaner
- styrking av relevans og aktualitet i tilbudet
- bedre målgruppetilpasning
- styrking av produsent- og formidlerkompetanse

Hva vinner elever og lærere på å medprodusere for DKS?

Å medprodusere for DKS kan gi elevene et unikt blikk inn i hvilke prosesser som ligger til grunn for å lage en kunst- og kulturproduksjon. Elevens medvirkning kan både fordype og forsterke opplevelsen av den spesifikke

produksjonen, men også fremtidige kunst- og kulturopplevelser.

Eleven kan sitte igjen med

- økt kunnskap om kunst- og kulturproduksjon
- praktisk erfaring i å evaluere og gi tilbakemeldinger. Vurdering er en forskrift i opplæringsloven og en viktig metode for læring i skolen
- reell påvirkning av eget DKS-tilbud
- økt eierskap til DKS-ordningen
- økt kunnskap om DKS-tilbudets potensielle læringsverdi

Forberedelser

Mål

Hva vil dere oppnå ved å la elever medprodusere?

Før en går i gang med planlegging, anbefales det å reflektere over, og definere, hva man ønsker å oppnå i møte med elevene. Beskriv elevens rolle og mandat i prosjektet og hva som skal til for å lykkes. Gjerne i samarbeid med formidler. En presisering av mål for prosjektet, både tydeliggjør og forenkler planlegging og gjennomføring.

Rammefaktorer

«Arbeidsformen er ressurskrevende. Det er viktig å sette av god tid og avtale økonomiske rammer i forkant. Vær forberedt på at elevenes innspill kan medføre ekstra kostnader»

Tid

Det anbefales å lage en plan for prosjektets møtepunkter. Hvor mye tid som bør avsettes til planlegging og gjennomføring av prosjektet, er individuelt og avhenger av en rekke faktorer. Både valg av antall medprodusentmøter, kunststart, type produksjon og antall medvirkende formidlere, er faktorer som spiller inn. I noen tilfeller tar etterarbeid og videreutvikling av produksjonen mye tid, i andre tilfeller kan bearbeiding av produksjonen foregå i medprodusentmøtene. Oversikten viser relevante møtepunkter og estimert tidsbruk.

Felles for produsent og formidler:

- Planlegging og forberedende møter mellom produsent og formidler, 5 timer.
- Forberedende møter med skole og elever, 2 timer.
- Medprodusentmøter, 10 timer.
- Evaluering av prosjektet, 1 time.

Formidler:

- Forarbeid med produksjonen.
- Utviklingsarbeid mellom medprodusentmøtene. Gjennomgang av møtelogg og videreutvikling av produksjonen.
- Ferdigstillelse av produksjonen.

Sted

Hvor gamle er medprodusentene? Hvilke aktiviteter legger dere opp til?

Alder og aktiviteter må sees i sammenheng.

Unge medprodusenter har andre behov enn eldre. De yngste kan ha behov for lek og organiserte aktiviteter for å bli trygge i sine roller og på hverandre. Det anbefales å bruke en sal eller et samlingsrom. Et klasserom kan fungere fint for eldre elever. En annen viktig faktor, er hvilken type produksjon det er. Noen ganger kan det være fordelaktig å arbeide i samme miljø som produksjonen skal utvikles i.

Budsjett

Å involvere elever som medprodusenter, medfører ekstra kostnader. I et bredt utviklingsperspektiv, er det vel anvendte penger.

Kostnadsposter kan være

- honorar eller lønn til formidler
- utgifter til leie av rom og utstyr
- servering under medprodusentmøtene
- transport av elever

Tips:

- Sett av litt ekstra midler innkjøp av utstyr og rekvisita som foreslås av medprodusentene.

Samarbeid

«Det er av stor betydning å ha trygge formidlere og produsenter som kjenner målgruppen og som klarer å skape en ramme der elevene våger å komme med innspill og forslag»

Det anbefales at prosjektet planlegges og gjennomføres i et samarbeid mellom produsent og formidler.

Det er hensiktsmessig å definere prosjektets mål og rammefaktorer tidlig. Det bidrar til å skape trygge rammer for gjennomføring og i møte med lærere og medprodusenter. Produsent og formidler kan gjerne ha ulike mål for gjennomføring av prosjektet. En produsent kan for eksempel ønske å lære mer om målgruppen og benytte kunnskapen for fremtidig

kvalitetssikring av tilbudet. For formidler handler det om å gi elevene en reell medvirkning i utvikling av en produksjon, men likevel definere noen rammer for hvilke deler av produksjonen elevene skal arbeide med.

Samarbeid med formidler

«Det er av stor betydning å bruke utøvere som er trygge og har erfaring med å jobbe med barn»

Å la elever medprodusere en kunst- eller kulturproduksjon, krever et åpent sinn og en trygg forankring i eget kunstnerisk uttrykk. Det er et mål at formidler skal beholde sin kunstneriske identitet i produksjonen, og at medprodusentenes rolle er reell og bidrar til å styrke den.

Å slippe elever til som medprodusenter kan oppleves som både fremmed, skummelt og invaderende. Det er ikke sikkert metoden er egnet for alle formidlere, eller for alle typer produksjoner. Viktige egenskaper hos formidler er trygghet i egen rolle som kunstner og utøver, endringsvilje og evne til å tre ut av egen komfortsone.

Tips:

- Ha tett dialog med formidler gjennom hele prosessen.
- Vern om formidlerens profesjonalitet, og vær åpen for justeringer underveis.
- Avklar hvilke roller dere skal ha i de ulike fasene av prosjektet, spesielt i møte med lærere og medprodusenter.
- Bestem noen fokusområder for medproduksjonen. Vær tydelig på hvor elevene kan medvirke og planlegg aktiviteter og oppgaver ut ifra dette.
- Lag retningslinjer for hvordan medprodusentenes bidrag skal tas imot og behandles, både i medprodusentmøtene og i etterarbeidet.

Samarbeid med skolen

«Vi valgte en skole med en vel fungerende kulturkontakt som vi kunne være trygge på at ville opprettholde avtaler»

I et prosjekt som inneholder flere møtepunkter over tid, er informasjon og godt samarbeid viktige suksessfaktorer. Det anbefales å ta kontakt med aktuell skole tidlig i prosessen.

Et informasjonsskriv kan inneholde følgende:

- informasjon om bakgrunn og mål for prosjektet
- informasjon om arbeidsmetoder. Husk samtykkeskjema dersom det skal fotograferes, filmes eller gjøres lydopptak.
- utvalg av elever. Skal hele klassen, eller et utvalg av elever delta?
- informasjon om møtepunkter

Tips:

- Arranger et formøte med medprodusentene. Les mer under *Elevmøtet*.

Medprodusentens rolle

«Vi lærte at det er gjennom gode samtaler der barna får lov til å gruble og utfølge en tanke helt ut, at magiske gullkorn kan oppstå»

Hvem kan bli medprodusenter?

Metoden kan gjennomføres i alle aldersgrupper. Det er opp til produsent og formidler om de ønsker å tilrettelegge for hele klasser eller mindre grupper, eller velge elevgrupper med spesifikke interesser eller egenskaper.

Tips:

- Muntlige aktiviteter, variasjon, lek og bevegelse er viktig for de minste.
- Eldre elever kan i større grad reflektere skriftlig. Det gir god dokumentasjon.
- Planlegg bli-kjent-øvelser for blandede elevgrupper.

Hvilke deler av forestillingen kan medproduseres?

«Å bruke medprodusenter handler også om realitetsorientering. Vi måtte finne en balanse mellom det som var mulig i forestillingen og elevenes forslag»

En kan dra nytte av elevenes tilbakemeldinger på ulike områder av produksjonen. Det er ikke meningen at elevene skal medprodusere alt innhold, men ta utgangspunkt i noen forhåndsbestemte fokusområder. Det er viktig å definere fokusområdene tidlig i prosessen. Medvirkningen skal ikke gå på bekostning av

kvalitet og formidlers profesjonalitet, men likevel være reell for elevene.

Elevene filmet seg selv og kom med forslag til forbedringer.

«... kanskje det var noen ulver eller rever som gikk litt rundt omkring. Men, du bare nevner at de går litt rundt omkring, eller noe sånt...»

«Ja..., at det var masse dyr i skogen»

«For eksempel at "rundt omkring så gikk det rever og ulv..." »

Å velge et eller flere fokusområder for medprodusering gjør det enklere å planlegge aktiviteter, oppgaver og refleksjonsspørsmål til bruk i prosessen. Fokusområdene kan gjøres kjent for elevene før arbeidet tar til.

Fokusområder kan være

- målgruppetilpasning: begrepsbruk, aktualitet, relevans, tematikk og tidsbruk.

- visuelle virkemidler: lyssetting, kostymer, kulisser og rekvisitter.
- auditive virkemidler: utvalg og bruk av musikk og lydeffekter.
- verbale og ikke-verbale virkemidler: muntlig formidling, kroppsspråk, mimikk og bevegelser.

Eksempler:

- Et orkester med klassisk musikk på repertoaret, kan ikke skifte sjanger selv om medprodusentene foretrekker hip-hop. Instrumenter og sjanger er grunnstammen i produksjonen. Medprodusentene kan bidra med forslag til bruk av visuelle og verbale virkemidler.
- I fortellerkunst kan fortellingens grunnstamme være forhåndsbestemt. Medprodusentene kan bidra med forslag til hvordan personer og miljø beskrives og språklig tilpasning. Bruk av lyd og lys kan også være et fokusområde.

Tips:

- For utvikling av produksjoner, anbefales det at noe av innholdet er fastsatt. Medprodusentene kan presenteres for ulike valg og retninger produksjonen kan ta, og deretter medprodusere innenfor gitte rammefaktorer.

Gjennomføring

«Jeg opplevde at vi etter hvert ikke var voksne og barn, men kollegaer. Min integritet som utøver ble veldig ivaretatt, samtidig som dette virkelig var reell elevmedvirkning»

Marianne Sundal, fortellerkunstner.

Elevmøtet

Kreativitet, utfoldelse og deltagelse krever trygge rammer. Elevene må bli trygge på rollen som medprodusenter og vite hva som forventes underveis i prosjektet. Det finnes ingen gale svar eller dumme forslag, og de skal ikke holde tilbake i frykt for å såre produsent eller formidler.

Det anbefales å gjennomføre et formøte på skolen. I møtet kan alle bli litt bedre kjent med hverandre og snakke om medprodusentrollen. Formøtet kan bidra til å motivere elevene og skape forventninger for oppgaven. Legg gjerne

frem noen konkrete problemstillinger elevene kan reflektere over frem til første møte. Ikke la det gå for lang tid mellom formøtet og første medprodusentmøte.

Tips:

- Fremhev elevens deltagelse som viktig.
- Forklar oppgaven godt. Bruk gjerne eksempler.
- Ha tålmodighet. Sett av god tid, lytt, og still gode oppfølgingsspørsmål.
- Vær åpen for justeringer av dagens agenda underveis.
- Vær realistisk og ærlig. Alle forslag vil ikke bli brukt, men de er likevel velkomne og viktige.
- Ha variasjon i arbeidsmetoder. Ulike elever krever ulike tilnærminger. Server god mat og drikke. Husk at de uformelle samtalene under spising og i pauser, også har en verdi.

Arbeidsmetoder

«Elever, også på småskoletrinnet, har mye å bidra med som medprodusenter. De har evne til å reflektere og diskutere gode løsninger»

Samtaler og spørsmål

Det anbefales å formulere åpne spørsmål som innbyr til refleksjon. Unngå spørsmål som kan besvares med ja eller nei, og be gjerne om begrunnelser. Samtalene gir mulighet for økt kunnskap om målgruppen i tillegg til svar på fokusområder for medproduseringen. Samtalene er nyttig for den aktuelle produksjonen, men også for utvikling av DKS-tilbudet på lengre sikt. Hva er de opptatt av, hvilke virkemidler fenger, hva er deres forhold til kunst- og kulturopplevelser?

Tips:

- Gi dem anledning til å fortelle om seg selv og sine interesser.
- Spør hva de husker best fra kunst- og kulturopplevelser de har hatt.
- Spør hvorfor de husker akkurat den opplevelsen.
- Still oppfølgingsspørsmål og be om eksempler der det er relevant.
- Spør om spesifikke deler av en kunst- eller kulturproduksjon.

Eksempler:

- Var det noe formidlerne gjorde eller fortalte som du husker godt?
- Kan du fortelle hva opplevelsen handlet om?
- Hvordan vil du beskrive musikken, lyset eller stemningen?
- Hvordan vil du beskrive formidlers måte å snakke på, kroppsspråk eller mimikk?
- Hvilke følelser kan kunst- og kultur-opplevelser gi? Har du noen eksempler?

Refleksjon i medprodusentmøtet

Ingen elever er like. Noen svarer raskt og spontant på spørsmål, andre har behov for tenketid. Noen er best muntlig, andre uttrykker seg best skriftlig. Det er ikke alltid det beste svaret kommer fra en elev alene, noen tenker best sammen. Refleksjon i små grupper, eller to og to, kan inspirere og bli en døråpner for kloke svar. Ved å variere på metoder, sikres deltagelse fra alle.

Tips:

Still et spørsmål, muntlig eller skriftlig.

- Elevene får hvert sitt tall. Alle tenker alene i ett minutt og noterer ett eller to stikkord på en lapp. Samtaleleder trekker et av tallene. Den eleven som har tallet, svarer. Det er lov å si pass.
- Elevene diskuterer spørsmålet med en medelev og lager et felles svar. En av elevene svarer på vegne av begge. «Vi mener at ...»
- Runde rundt bordet. Det er ikke anledning til å rekke opp hånden, alle får anledning til å si noe. Det er lov å si pass.
- Gi elevene ulike svaralternativer. Elevene velger et svaralternativ og begrunner valget.

Dokumentasjon

Alle kommentarer og forslag bør loggføres for bruk i etterkant. Det anbefales å notere underveis, helst av en annen enn den som leder samtalen. Skriv gjerne hvem som sier hva, og bruk medprodusentens navn dersom dennes forslag løftes frem for videre behandling.

Tips:

- Medprodusentene kan intervjuer hverandre om ulike problemstillinger på film. Bruk gjerne nettbrett eller telefon. Fravær av voksne i intervjusituasjonen, kan medføre større åpenhet. Husk å få opptaket tilsendt før møteslutt.
- Film eller gjør lydopptak av refleksjonsøkter.

- Film under fremføringer fra produksjonen. Det kan fange opp nyttig ikke-verbal kommunikasjon og dokumentere om formidlingen har ønsket effekt.
- Bruk pauser og spisetid klokt. Det kan ligge mye nyttig informasjon i observasjoner og uformelle samtaler.
Se *Forslag til plan for gjennomføring*.

«Et overraskende detaljfunn var at målgruppen var svært opptatt av farger og lysskift»

Fra visningen av Magiske Hamskiftere

Marianne Sundal fortalte og Viktor Bomstad fremførte joikt og tonesatte forestillingen

Tilleggsressurser

Filmer

- Elever som medprodusenter, produsentperspektivet.
- Elever som medprodusenter, elevperspektivet.

Forslag til plan for gjennomføring

Møtepunkt	Tid og sted	Innhold Medprodusenter, produsent og formidler	Underveis og etterpå Produsent og formidler
Formøte	En skoletime På skolen	<ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent • Forventningsavklaring • Fortelle om elevens rolle og oppgaver 	<ul style="list-style-type: none"> • Foreta eventuelle justeringer før første medprodusentmøte
Første møte	Fire skoletimer I egnet lokale	<ul style="list-style-type: none"> • Presentasjonsrunde • Lek og bli-kjent-øvelser (for de minste) • Servering av mat og drikke • Felles refleksjon om kunst- og kulturopplevelser • Visning av grunnstammen for produksjonen • Presentasjon av fokusområde 1 for medprodusering • Selvstendig refleksjon om fokusområdet • Oppgaver og aktiviteter • Felles refleksjon om fokusområdet • Oppsummering av dagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Loggføre elevenes emosjoner, refleksjoner og forslag • Vurdere og velge hva som skal ut eller inn i produksjonen • Gjøre eventuelle innkjøp • Gjøre eventuelle justeringer i programmet
Andre møte	Fire skoletimer I egnet lokale	<ul style="list-style-type: none"> • Visning av bearbeidet versjon av produksjonen • Felles refleksjon om resultatet. Hva kom inn, hva gikk ut? • Servering av mat og drikke • Presentasjon av fokusområde 2 for medprodusering, eller fortsette med fokusområde 1 • Selvstendig refleksjon om fokusområdet • Oppgaver og aktiviteter • Felles refleksjon om fokusområdet • Innhente, bearbeide og innlemme nye forslag i samarbeid med elevene • Oppsummering av dagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdere og velge hva som skal ut eller inn i produksjonen • Forberede fremlegg av fokusområde 2, om aktuelt • Planlegge elev-evaluering av prosessen
Tredje møte	Spilletid + en skoletime I egnet lokale	<ul style="list-style-type: none"> • Førpremiere for en større gruppe elever • Evaluere eget arbeid i prosjektet 	<ul style="list-style-type: none"> • Produsent og formidler evaluerer prosjektet

Prosjektinformasjon

Utviklere

Metoden har blitt utviklet og gjennomført av DKS Lørenskog i samarbeid med fortellerkunstner Marianne Sundal, musiker Viktor Bomstad og Kulturtanken. Elevene som deltok i prøveprosjektet, gikk i 3. klasse på Solheim skole i Lørenskog kommune.

Pilotprosjektet ble gjennomført med utgangspunkt i forestillingen Magiske hamskiftere, produsert av Marianne Sundal. Elevene medproduserte en videreutvikling av forestillingen, men den kan med små tilpasninger benyttes i en tidligere fase. Metoden kan brukes av både produsenter og formidlere, helst i samarbeid med hverandre.

Bakgrunn

Pilotprosjektet *Elever som medprodusenter* er et resultat av Kulturtankens utviklingsprosjekt DKS-Skole (2018-2020) og delprosjektet Prosjekt elevmedvirkning. Kulturtankens prosjektleder for elevmedvirkning var Bente Aasheim.

Ett av målene for Prosjekt elevmedvirkning har vært å bedre implementering og demokratisering av DKS-tilbudet i skolen. En ønsket effekt har vært å få bedre innsikt i elevers syn på arrangementer i regi av DKS, og gjennom dette bidra til å styrke den kunstneriske og formidlingsmessige kvaliteten på tilbudet. Et sentralt prinsipp er at eleven har en rolle i utformingen og gjennomføringen.

DKS-tilbudet blir i stor grad både produsert, programmert og formidlet av voksne. Elevens stemme er viktig i henhold til mål og føringer for ordningen, men også viktig for eleven selv og skolen som institusjon. Ved å bidra til utvikling av eget tilbud kan både eierskap til ordningen og kunnskap om demokratiske prinsipper styrkes.

Foto

Knut Sørhusbakken/Kulturtanken, s.1

Sara Johanne Rønne/DKS Lørenskog, s.6

Elevbilder fra s.4 er hentet fra DKS Lørenskog sin sluttrapport for prosjektet.